

Эта цена представляет собой денежный эквивалент или текущую дисконтированную стоимость прав на деньги, которые должны быть окончательно получены в результате операции. Во многих случаях эта величина представляет собой просто цену, установленную договором [3].

МСФО (IAS) 18 «Выручка» определяет следующие критерии признания выручки от реализации товаров:

- а) предприятие передало покупателю значительные риски и вознаграждения, связанные с правом собственности на товары;
- б) предприятие больше не участвует в управлении в той степени, которая обычно ассоциируется с правом собственности, и не контролирует проданные товары;
- в) сумма выручки может быть надежно измерена;
- г) существует вероятность того, что экономические выгоды, связанные с операцией, поступят на предприятие;
- д) понесенные и ожидаемые затраты, связанные с операцией, можно надежно измерить [4].

При различных обстоятельствах предприятие может сохранять значительный риск, связанный с правом собственности. Какие же ситуации могут продемонстрировать данное требование?

Рассмотрим несколько ситуаций, в которых необходимо определить момент признания выручки.

1. Предприятие продает товары с гарантией сроком на год с момента продажи товара. В течение этого срока покупатель может вернуть товар по любой причине и получить в полном размере деньги, уплаченные за него. Предыдущий опыт показывает, что объем подобных возвратов не превышает 1% продаж в год. В этом случае предприятие-продавец сохраняет за собой незначительную долю рисков, следовательно, выручка будет признаваться в момент продажи, но при этом необходимо сделать поправку на ожидаемые возвраты.

2. ТОО «PCY по ремонту дорог» продала оборудование другой компании за 200000 тенге. За установку данного оборудования нужно будет еще доплатить 180000 тенге. Без установки оборудование не может эксплуатироваться. В данном случае операция по продаже не завершена. Выручка будет признаваться только после установки этого оборудования.

Литература

1. Учебное пособие бухгалтерского учёта- [Электронный ресурс] - режим доступа: <https://online.zakon.kz/m/amp/download/31066108>
2. "Бухгалтерский учет и аудит выручки" - /М. С. Ковальчук - 2006. - С. 124 - 139.
3. "Методика учета выручки от реализации товаров и услуг" /Н. В. Белоусов// - 2017. - С.57 -72.
4. МСФО 18 "Выручка"- [Электронный ресурс] - режим доступа: <https://online.zakon.kz>

Уразбекова Н.А., 3 курс (Қарағанды Бөкетов университеті)
Ғылыми жетекшісі – э.ғ.м., аға оқытушы М.Б.Амиркулова

ҰЛТТЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТІ

Ұлттық ресурстарды пайдалану тиімділігінің мемлекеттік аудиті ел экономикасында маңызды рөл атқарады. Ұлттық ресурстарды пайдалануды бағалау және басқару арқылы бұл аудит жүйелі мәселелер мен тиімсіз тәжірибелерді анықтауға ықпал етеді. Мемлекеттік аудит табиғи ресурстар, қаржы, инфрақұрылым және басқа активтер сияқты ұлттық ресурстарды басқаруға тікелей қатысты.

Қазіргі кезде ұлттық ресурстарды тиімді пайдаланудың мемлекеттік аудит тақырыбы бірқатар негізгі факторларға байланысты өте өзекті болып қала береді. Ұлттық ресурстарды

тиімді пайдаланудың мемлекеттік аудиті мемлекет ресурстарын басқарудың ашықтығын, тиімділігін және орнықтылығын қамтамасыз ету үшін қажетті құрал болып табылады. Мұны теориялық деңгейде келесі кесте де дәлелдесем:

Кесте 1

Ұлттық ресурстарды тиімді пайдалануды теориялық деңгейде қарастыру

Теориялық деңгейде
<i>Біріншіден, билікке деген сенімділікті арттыру:</i> мемлекеттік аудит ұлттық ресурстарды пайдалануда ашықтық пен есептілікті қамтамасыз ету арқылы қоғамның мемлекеттік органдарға деген сенімін нығайтуға ықпал етеді. Бұл сыбайлас жемқорлық пен теріс пайдаланудың алдын алуға көмектеседі, бұл өз кезегінде билікке деген сенімді нығайтуға және мемлекеттік басқарудың тиімділігін арттыруға ықпал етеді.
<i>Екіншіден, тұрақты дамуды қамтамасыз ету:</i> мемлекеттік аудит мемлекетке олардың ұдайы өндірілуін, экологиялық аспектілері мен әлеуметтік қажеттіліктерің ескере отырып, ұлттық ресурстарды тұрақты пайдалануды қамтамасыз етуге көмектеседі, бұл елдің ұзақ мерзімді тұрақты дамуына және болашақ ұрпақ үшін ресурстарды сақтауға ықпал етеді.
<i>Үшіншіден, ресурстардың тиімділігі мен мақсатты пайдаланылуын бақылау:</i> мемлекеттік аудит ұлттық ресурстардың қаншалықты тиімді және мақсатты пайдаланылатынын бағалауға мүмкіндік береді. Бұл тиімсіз бағдарламалар мен жобаларды анықтауға, сондай-ақ оларды теріс пайдаланудың немесе ұтымсыз пайдаланудың алдын алуға мүмкіндік береді.
Ескерту: автордың мәліметтері негізінде құрылған

Мұны Қазақстандағы әлеуметтік тәжірибеден де дәлелдеуге болады. Бұған көз жеткізу оңай, өйткені Қазақстандағы мемлекеттік аудит мемлекеттік ресурстарды пайдалануда ашықтық пен есептілікті қамтамасыз ету есебінен қоғамның билікке деген сенімін нығайтуға ықпал етеді. Мысалы, мемлекеттік аудит нәтижелері қоғамдық медиада жарияланады және талқыланады, бұл азаматтардың ұлттық ресурстарды пайдалану тиімділігін бақылауға қатысуына ықпал етеді. Қазақстандағы мемлекеттік аудиттің нәтижелері бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланады. Оған мысал, жақында қазақстандық БАҚ-да денсаулық сақтауда ұлттық ресурстарды пайдалану саласында жүргізілген мемлекеттік аудиттің нәтижелері жарияланды. Аудит Бюджет қаражатын тиімсіз пайдалануды, мысалы, медициналық жабдықтар мен дәрі-дәрмектерді сатып алуға жоғары шығындарды, сондай-ақ шалғай аудандардағы халық үшін медициналық қызметтердің жеткіліксіз қолжетімділігін анықтады. Нәтижесінде медициналық жабдықтар мен дәрі-дәрмектерді сатып алуды оңтайландыру, сондай-ақ шалғай аудандарда медициналық қызметтердің қолжетімділігін жақсарту бойынша шаралар қабылданды. Бұл Қазақстандағы денсаулық сақтау саласындағы мемлекеттік аудит нәтижелерінің бюджет саясатын түзетуге және осы саладағы ұлттық ресурстарды пайдалануды жақсартуға алып келгенінің мысалы болды.

Екіншіден, бұл тұрақты даму және әлеуметтік жауапкершілік. Қазақстандағы ұлттық ресурстарға аудит жүргізу экономика мен қоғамның тұрақты дамуына ықпал етеді. Экологиялық проблемаларды анықтауға және жалпы қоғамның әл-ауқаты үшін оларды жою шараларын әзірлеуге мүмкіндік беретін экология және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы аудит оған мысал бола алады. Оған әлеуметтік тәжірибеден мысал қарастыратын болсам, Қазақстанда экология және табиғи ресурстарды пайдалану саласында мемлекеттік аудит жүргізу шеңберінде ел өңірлерінің бірінде орман алқаптарын кесу ережелерінің жүйелі түрде бұзылуы анықталған болатын. Мемлекеттік аудит орманды рұқсатсыз кесуді, белгіленген кесу нормаларынан асып кетуді, сондай-ақ кесілген учаскелерді оңалтудың жеткіліксіздігін анықтады. Осы аудиттің нәтижелері экология жөніндегі мемлекеттік органның есебінде ұсынылды, бұл қоғам пен БАҚ тарапынан едәуір назар аударды. Бұл ақпарат орман ресурстарын пайдалануды бақылауды жақсарту бойынша шаралар қабылдауға, сондай-ақ табиғи ортаны сақтауға және табиғи ресурстарды болашақ ұрпақтың мүддесі үшін

орнықты пайдалануға бағытталған заңнамалық және нормативтік актілерді әзірлеуге негіз болды.

Үшіншіден, бұл ресурстардың тиімділігі мен мақсатты пайдаланылуын бақылау. Қазақстанда мемлекеттік аудит жүргізу денсаулық сақтау, білім беру және әлеуметтік қорғау сияқты түрлі салаларда бюджет қаражатының тиімсіз пайдаланылуын анықтауға мүмкіндік берді. Бұл бюджет саясатын түзетуге және ресурстарды неғұрлым басым бағдарламаларға қайта бөлуге әкелді, бұл өз кезегінде ұлттық ресурстарды пайдалану тиімділігін арттыруға ықпал етті. Мысал ретінде олардың тиімділігі мен қол жетімділігін жақсартуға мүмкіндік беретін әлеуметтік бағдарламалардың шығындарын талдауды келтіруге болады. Қазақстандағы әлеуметтік бағдарламаларға арналған шығыстарды талдау мысалдарының бірін Қазақстан Республикасы Ұлттық статистика комитетінің есебінен табуға болады. Бұл есепте халықты әлеуметтік қолдау, денсаулық сақтау, білім беру, тұрғын үй мәселелері және т.б. сияқты әртүрлі әлеуметтік бағдарламалар бойынша бюджет шығыстары туралы мәліметтерді табуға болады. Өз кезегінде мұндай деректерді талдау үкімет пен мүдделі тараптарға әлеуметтік бағдарламаларға бюджет қаражатын бөлуге қатысты неғұрлым негізделген шешімдер қабылдауға, сондай-ақ осы бағдарламалардың тиімділігі мен нәтижелілігін жақсартуға көмектесуі мүмкін.

Қорытындылай келе, бұл тақырыпты зерттеу мемлекеттік аудиттің ұлттық ресурстарды басқаруды жақсартуға қалай ықпал ететінін және тұрақты даму мақсаттарын қолдайтынын түсінуге мүмкіндік береді. Ұлттық ресурстарды тиімді пайдаланудың мемлекеттік аудиті мемлекеттік қаржыны басқаруда ашықтықты, тиімділік пен жауапкершілікті қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады деген қорытынды жасауға болады. Бұл өз кезегінде бірқатар маңызды тұжырымдар мен ұсыныстарға алып келуі мүмкін. Мемлекеттік аудитор ұсынған ұсыныстар олардың тиімділігі мен орнықтылығын арттыру мақсатында ұлттық ресурстарды басқарудың жаңа стратегияларын мен саясаттарын әзірлеу үшін негіз бола алады. Осылайша, ұлттық ресурстарды тиімді пайдаланудың мемлекеттік аудиті мемлекеттік қаржыны жауапты басқаруды қамтамасыз етуде, ұлттық ресурстарды басқарудың ашықтығы мен тиімділігін арттыруда негізгі рөл атқарады.

Әдебиеттер

1. Бюджет шығындарын жоспарлау, нәтижелігін бағалау және бақылау: [Электронный ресурс] : оқу құралы / Л. З. Бейсенова, Р. К. Берстембаева. - Алматы : Эверо, 2018. - 225 с. - Б. ц.
2. Мемлекеттік аудит теориясы : ғылыми басылым / Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті. - Астана : PrimaLux, 2018. - 328 б.

Шакеева А.С., магистрант 2 курс (Карагандинский университет Букетова)
Научный руководитель - PhD, ассистент профессора Атабаева А.К.

ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ПОНЯТИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК

Исследование понятий государственных закупок, представленных в современной литературе, позволило выделить четыре основных подхода к определению данного термина:

- подход с позиции регламентированной законодательством деятельности государства;
- подход с позиции рыночной / конкурентной операции;
- подход с позиции инструмента государственного регулирования;
- подход с позиции инструмента обеспечения интересов государства.

Амирова М.А., Калияуов Ж.Т. считают, что обеспечение качественного осуществления экономической политики государства и выполнения ею взятых на себя функций возможно только через эффективное использование различных моделей взаимодействия между государственным и предпринимательским секторами, одним из механизмов реализации которых являются государственные закупки [1].